

Ἡ παρακάτω συνομιλία τοῦ Παπαδιαμάντη μὲ τὸν Π. Νιρβάνα ἔγινε τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Παπαδιαμάντης δούλευε μέχρι ἀργὰ τὸ βράδυ ὡς μεταφραστῆς στὴν ἔφημερίδα Ἀκρόπολη (1892). Τὰ χρήματα ποὺ ἔπαινε ἦταν ἀρκετά, μὰ δούλευε ἀτελείωτες ὥρες συχνὰ μέχρι τὰ μεσάνυχτα μεταφράζοντας κείμενα ἀπὸ γαλλικὲς καὶ ἀγγλικὲς ἔφημερίδες, χωρὶς διακοπὴ, οὔτε τὶς Κυριακὲς. Σπάνια ὁ Γαβριηλίδης τὸν ἄφηνε νὰ φύγει νωρίτερα, μόνο ὅταν ἀργοῦσε τὸ εὐρωπαϊκὸ ταχυδρομεῖο ἢ ὑπῆρχαν πολλὲς ἑλληνικὲς εἰδήσεις. -Γιὰ ποῦ τόσο βιαστικός; τὸν ρώτησε. -Ἄφησέ με, τοῦ ἀπάντησε ὁ Παπαδιαμάντης. Τρέχω νὰ προφτάσω τὸν ἥλιο. Ἔχω ἓνα μῆνα νὰ τὸν δῶ καὶ τρέχω νὰ τὸν προφτάσω πρὶν βασιλέψει.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΛΕΤΑΣ βιογραφικὸ τοῦ Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὸ βιβλίο
«ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ ΑΠΑΝΤΑ» Ἐκδόσεις ΓΙΟΒΑΝΗ

Ἐντυπωσιακὴ εἶναι καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Π. Νιρβάνα, ποὺ δούλεψε μαζί μὲ τὸν Παπαδιαμάντη στὸ «ΑΣΤΥ» τὴν περίοδο 1899-1902: Μοῦ μένει ἐντυπωμένη ἡ πρώτη φορὰ, ποὺ εἶχε ἔρθει ν' ἀναλάβῃ ὑπηρεσία στὸ γραφεῖο. Ὁ κ. Κακλαμάνος, ἀφοῦ τοῦ μίλησε γιὰ τὴ δουλειά, ποὺ εἶχε νὰ κάνῃ, ἔφτασε μὲ κάποια ἐπιφύλαξη καὶ στὸ ζήτημα τοῦ μισθοῦ. -Ὁ μισθός σας θὰ εἶναι ἑκατὸν πενήντα δραχμὲς... τοῦ εἶπε. Ὁ Παπαδιαμάντης κοντοστάθηκε, σὰ νὰ ἔκανε κάποιους ὑπολογισμοὺς μὲ τὸ νοῦ του. -Μήπως εἶναι λίγα τοῦ εἶπε δειλὰ ὁ κ. Κακλαμάνος, ἔτοιμος ν' αὐξήσῃ τὸ ποσό, ποὺ εἶχε προτείνει. Τότε ἄκουσα ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ Παπαδιαμάντη τὴ μοναδικότερη ἀπάντησιν ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ ἄνθρωπος σὲ τέτοια στιγμή. -Πολλὲς εἶναι 150... εἶπε. Μὲ φτάνουνε 100... Καὶ ἔφυγε βιαστικός καὶ ντροπαλός, χωρὶς νὰ προσθέσει λέξη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΛΕΤΑΣ βιογραφικὸ τοῦ Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὸ βιβλίο
«ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ ΑΠΑΝΤΑ» Ἐκδόσεις ΓΙΟΒΑΝΗ

Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης σύχναζε στὸ μπακάλικο τοῦ Καχριμάνη στὴν ὁδὸ Σαρρῆ, κοντὰ στοῦ Ψυρῆ. Ἐκεῖ ἔτρωγε, ἐκεῖ ἔπινε, ἐκεῖ συναντοῦσε τοὺς φίλους του, καὶ ὅποτε εἶχε ἔμπνευση, ἀποτραβίονταν στὸ βάθος κι ἔγραφε κάποιο διήγημα. Ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ μπακάλικου, ὁ κυρ-Δημήτρης ὁ Καχριμάνης τὸν σεβόταν καὶ τοῦ ἔκανε πίστωση, ἐνῶ τοῦ εἶχε πάντα φυλαγμένο φαγητὸ ἐκτὸς ἀπὸ Τετάρτες καὶ Παρασκευὲς ποὺ ὁ Παπαδιαμάντης νήστευε καὶ τοῦ ἔφερναν λαδερὸ φαγητὸ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ μαγειρεῖο τοῦ μπαρμπα-Γιώργη. Συχνὰ ὁ Παπαδιαμάντης καλοῦσε καὶ τὸν ἐξάδελφό του Ἀλ. Μωραϊτίδη γιὰ νὰ φᾶνε μαζί. Τὸ μπακάλικο τοῦ Καχριμάνη τὸ προτιμοῦσε γιὰτὶ διέθετε πολὺ καλὸ κρασί. Καθόταν ὥρες ἀμίλητος καὶ παρατηροῦσε τὸν κόσμον ποὺ ἔμπαινε γιὰ νὰ ψωνίση. Εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια σύχναζε σ' αὐτὸ τὸ μαγαζὶ καὶ ἀρκετὰ ἀπ' τὰ διηγήματά του τὰ ἐμπνεύστηκε ἀπὸ ἐμπειρίες ποὺ ἔζησε ἐκεῖ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΛΕΤΑΣ βιογραφικὸ τοῦ Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὸ βιβλίο
«ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ ΑΠΑΝΤΑ» Ἐκδόσεις ΓΙΟΒΑΝΗ

καὶ μιὰ μαρτυρία τοῦ Γιώργου Σεφέρη:

Ὁ Γιώργος Σεφέρης θυμᾶται μιὰ ἐπίσκεψή του στὴ Σκιάθο, τὸ 1930: «Σπίτι τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ γριὰ ἀδερφή του ἔκλαιγε καθὼς μᾶς μιλοῦσε γι' αὐτόν. Λιγνή, ψηλή, μελαχρινή, βυζαντινὴ ράτσα. Τὸ σπιτάκι καθαρὸ καὶ ἀσπρισμένο, μιὰ μεγαλωμένη φωτογραφία τοῦ Παπαδιαμάντη κρεμασμένη στὸν τοῖχο στὴν κάμαρα ὅπου πέθανε. Ἀπὸ τὸ παράθυρο ὡς τὸ μικρὸ σκιαθίτικο τζάμι, ἓνα στρώμα κατάχαμα σκεπασμένο μ' ἓνα κιλίμι. Ἐκεῖ πάνω ξεψύχησε (2 Ἰανουαρίου), ἀφοῦ ζήτησε νὰ τὸν σηκώσουν καὶ νὰ τὸν καθίσουν κοντὰ στὴ φωτιά. Τὸ μόνο βιβλίο του ποὺ εἶδα πάνω στὸ μικρὸ τραπέζι, μιὰ φτηνὴ ἀγγλικὴ ἔκδοση (Omnibus) τοῦ Σαίξπηρ.»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ «ΜΕΡΕΣ Α΄» Ἐκδόσεις ΙΚΑΡΟΣ

* * *

Μικρὲς ἱστορίες γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη:

Ὁ Παπαδιαμάντης ἦταν κλειστὸς τύπος. Μιὰ φορὰ ὅμως πῆρε τὸ θάρρος καὶ ἀπήγγειλε στὸν Μητσάκη ἓνα ἐρωτικὸ του ποίημα. Ἐκεῖνος θέλοντας νὰ τὸν πειράξει:

-Ὡστε ἔτσι, κύριε Ἀλέξανδρε! Ἔχουμε ἔρωτες καὶ τοὺς τραγουδοῦμε τόσο ὁμορφα!

-Ἐγὼ δὲν ἔχω ἔρωτες, ἀποκρίθηκε ὁ Παπαδιαμάντης, χαμηλώνοντας τὰ μάτια. Ὁ ἥρωάς μου ἔχει!

* * *

Στις ἐφημερίδες δούλευε κυρίως ὡς μεταφραστής. Πάνω σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ εἶχε ἓνα καταχθόνιο μυστικὸ: Ἔκανε ἀκατανόητα στὴ μετάφραση τὰ βλάσφημα κηρύγματα τῶν σοφῶν!

«Καταχθόνιο μυστικὸ ἐνὸς χριστιανοῦ καὶ ἁμαρτία ἐνὸς ἀγίου», σημείωσε ὁ Παῦλος Νιρβάνας.

* * *

Ὅταν πρωτοπῆγε νὰ δουλέψει στὸ «Ἄστρ», ὁ Κακλαμάνος μὲ κάποια δειλία καὶ ἐπιφύλαξη τοῦ μίλησε καὶ γιὰ τὴν ἀμοιβή:

- Ὁ μισθός σας θὰ εἶναι 150 δραχμές, εἶπε.

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔμεινε σκεπτικός, σὰ νὰ λογάριαζε κάτι.

- Μήπως εἶναι λίγα; ρώτησε δειλὰ ὁ Κακλαμάνος, ἕτοιμος νὰ αὐξήσει τὸ

ποσό.

- Πολλές είναι 150! ἀποκρίθηκε ό «κοσμοκαλόγερος». Μὲ φθάνουν 100.

Κι ἔφυγε βιαστικός καὶ ντροπαλός χωρίς νὰ προσθέσει λέξη.